

Què vol dir reformar l'Estatut?

La hipotètica reforma de l'Estatut és un dels conceptes claus de la campanya electoral, i pot ser-ho també de la pròxima legislatura. Engegar un procés d'aquest tipus és, aparentment, senzill. Però si culmina pot significar un fort cop contra l'organització actual de l'estat de les autonomies.

En diferents moments, i de diferent manera, totes les forces polítiques de Catalunya —excepte el PP— s'han mostrat favorables a una revisió a l'alça de l'actual Estatut d'autonomia. L'últim a pujar-se al carro ha estat Joaquim Nadal, el candidat socialista a la presidència de la Generalitat, que ha sorprès tot-hom dient que la seva primera acció al nou

Parlament constituït serà precisament plantejar la reforma de l'estatut. De tota manera, no està clar si el seu partit el secundarà a l'hora de la veritat, perquè el fet és que la proposta de reformar l'Estatut no està inclosa en el programa electoral del PSC.

Si bé, doncs, s'aprecia un cert consens general en la necessitat d'augmentar el sostre de l'autogovern, també és cert que fins ara aquest sentiment interpartidari no s'ha plasmat en cap iniciativa de reforma del text estatutari. Tot pot canviar en cas que Nadal pugui complir la seva paraula: la iniciativa de reforma pot partir

o bé del Consell Executiu de la Generalitat —que, si en quinze anys no ho ha fet, res no fa preveure que ho faci ara—, o bé d'un mínim de 27 diputats de la cambra autonòmica. Per molt malament que li vagin les coses a Nadal el 19 de novembre, el PSC podrà assegurar aquesta xifra en solitari. Un acord entre els socialistes i les altres forces obertament partidàries de la reforma, ERC i IC —acord insinuat ja pel líder d'ERC, Àngel Colom— posaria en una situació complicada la coalició governant,

que difícilment podria negar-se a una mesura favorable a l'autogovern i que, de fet, mai no ha estat descartada per CiU.

Un cop redactada la reforma, hauria de ser aprovada per un mínim de 90 diputats, xifra que requereix necessàriament la participació de CiU (sense la coalició nacionalista, cap combinació pot sumar 90 diputats, mentre que la hipotètica suma de tots els partits menys el PP ofereix una xifra com a mínim de 120). Se-

ria el final de la primera de les tres fases legals de la reforma.

La segona fase tindria un escenari diferent: Madrid. El Congrés dels Diputats hauria d'aprovar el nou text estatutari (recordem que l'estatut no és més que una Llei Orgànica de l'estat) per majoria absoluta dels seus membres. Evidentment, les dues grans forces espanyoles (PSOE i PP) no són partidàries d'una reforma de l'estatut i és difícil d'imaginar-les votant a favor. Però, com molt encertadament assenyalava fa pocs dies l'analista Joan Subirats en les pàgines d'un diari barceloní, igual de difícil és que Madrid se situï frontalment en contra d'una proposta assumida per la pràctica totalitat de l'arc parlamentari català, en representació d'un 90% de l'electorat aproximadament. Estaríem al davant d'un greu conflicte institucional —percebut com a tal per l'opinió pública—, de conseqüències imprevisibles.

En cas que se superés la *fase madrilenya* de la reforma, arribaríem al tercer i darrer capítol: la ratificació del nou estatut per part dels ciutadans de Catalunya a través d'un referèndum.

Canvi del model d'estat? Arribat el cas, els passos descrits fins ara serien estrictament el procés. Altra cosa són els continguts d'una hipotètica reforma. Joaquim Nadal no ha concretat gaire, però ha esmentat alguns dels objectius de la reforma: més competències en seguretat ciutadana, nova fórmula de finançament específica per a Catalunya —sense descartar el concert econòmic— i control sobre la implantació de la tecnologia del cable. En el seu programa, ERC va més enllà: competències exclusives en indústria, navegació, INEM, formació ocupacional, carreteres, ports, aeroports, correus, justícia, ordre públic, concert econòmic i quota de presència a la Unió Europea.

En tot cas, la majoria dels canvis proposats no són possibles simplement introduint-los en el nou estatut. Caldria, segons els experts constitucionalistes consultats per EL TEMPS, modificar també un seguit de lleis orgàniques que desenvolupen els principis continguts en la Constitució i que reserven a l'estat una sèrie de competències de forma exclusiva. Un exemple clar: no és possible que Catalunya assoleixi el concert econòmic si no es canvia també la LOFCA (Llei Orgànica de Finançament de les Comunitats Autònomes), que regula el sistema de finançament de totes les comunitats.

En la mesura que l'hipotètic nou estatut atorgués a la Generalitat competències fins ara reservades a l'estat, s'obriria la via d'una modificació sensible de la mateixa organització de l'estat de les autonomies, en la via d'un cert federalisme asimètric no declarat: catorze autonomies amb un sostre competencial més o

Joaquim Nadal, candidat a la presidència de la Generalitat de Catalunya pel PSC, ha promès plantejar al Parlament del Principat la reforma de l'Estatut. Aquest punt, però, no forma part del programa electoral dels socialistes catalans, que podrien no donar-li suport a l'hora de la veritat.

menys igual —igual a la baixa—; dues de clarament destacades, el País Basc i Catalunya; i enmig el cas especial de Navarra, amb les seves peculiaritats forals.

El federalisme asimètric és una de les quatre grans categories en què els experts classifiquen les diverses formes d'organització estatal existents al món. D'una banda hi ha els estats regionals clàssics, com ara Itàlia i Àustria, que apliquen una descentralització merament administrativa. En segon lloc tenim l'anomenat federalisme cooperatiu, que regeix, per exemple, a Alemanya i als Estats Units. S'aplica normalment en països homogenis, socialment i nacionalment, sense tensions nacionals internes, i es tracta d'un federalisme que té per objectiu la màxima eficàcia en el servei als ciutadans; això no im-

pedeix, però, que les atribucions de les regions autònomes siguin molt àmplies: malgrat les interessades interpretacions d'alguns analistes espanyols, un *land* alemany o un estat nord-americà tenen més capacitat d'autogovern que Catalunya. En tercer lloc existeix l'esmentat federalisme asimètric, creat per a donar sortida a situacions plurinacionals dins d'un mateix estat. Seria el cas de Sud-àfrica i del Canadà (de fet, el que el primer ministre canadenc Jean Chretien ofereix ara als quebequesos és aprofundir en aquest camí amb el reconeixement de l'estatut de societat diferent). La quarta forma clàssica d'organització és la confederació, pràcticament desapareguda (la confederació helvètica, tot i dir-se'n, és en realitat una federació); l'exemple actual més proper a la confederació és, segons els estudiosos, la Unió Europea nascuda del Tractat de Maastricht: els estats membres mantenen la sobirania —qualsevol d'ells pot sortir-se de la Unió quan ho desitgi— però tots acorden cedir una part d'aquesta sobirania a institucions comunes.

No hi ha unanimitat entre els experts a l'hora d'enquadrar l'estat espanyol de les autonomies dins d'aquesta classificació. No és un estat regional clàssic, però tampoc no pot ser titllat d'estat federal per la manca d'institucions federals amb representació de les parts. Certament, la Constitució obre una via cap al federalisme asimètric quan distingeix entre regions i nacionalitats, i una reforma a l'alça de l'estatut podria representar la consolidació *de facto* d'aquest model. Sigui com sigui, el debat obert per Joaquim Nadal va molt més enllà del que s'ha volgut veure. Qui vol, realment, reformar l'Estatut?

Eduard Voltas